ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 46 (755).
Cana 10 ct.
VILNIA, 11.VI.1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity. Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

Na frontach i kala frontaŭ

Kožnaja reč dzieić zhodna z pravami svajej pryrody—kažuć filozafy. Aružža z pryrody svajej praznačana stralać i stralać nie ŭ pavietra, ale ŭ ludziej. U naš čas kulturnyja ludzi zachodniaje Eŭropy—i nie Eŭropy—zamiest u sile ducha, zamiest u duchovych i moralnych vartaściach, znajšli aporu ŭ sile fizyčnaj i ŭ vartaściach matarjalnych, a prad usim u aružžy, u zbroi. Čaho tolki nia prydumali i nie narabili sučasnyja cyvilizavanyja dziaržavy?!

Nastupiła niasumiernaja pieravaha ŭ žyćci ludzkim siły bajovaj, rujnujučaj, nad siłaj tvorčaj, budujučaj. I pačałosia toje, što nia viedama dzie, kali i čym skončycca.

* * *

Na zach. froncie niemcy siańnia majuć pieravahu nad sajuźnikami: francuzami i anhlijcami. Zabrali jany Daniju, Holandyju, Belhiju i čaść paŭnočnaj Francyi. U Narvehii (čaści) pieravahu, praŭda, majuć sajuźniki, ale heta małoje dzieła i nia maje jano bolšaha značeńnia. Niemcy, kažam, majuć pieravahu i navat pokul što pieramohu, ale heta jašče pieramoha nie rašajučaja. Sajuźniki dahetul adstupali, ale adnačasna bilisia zajadła, robiačy vialikija straty niemcam. Niemcy kažuć, što akančalnaja pieramoha budzie napeŭna naležyć da ich. Heta-ž samaje ćvierdziać i sajuźniki.

* * *

A jak budzie dalej i što budzie? Henaje „jak" zaleža prad usim ad „što". Jasna, niemcy ciapier dalej buduć bić pa Francyi i Anhlii. Nieŭzabavie dačakajemsia nie adnej niacikavaj cikavaści stasavańnia da praciŭnika rujnujučaj siły. Ale zdajecca henaha akančalnaha „što," henaj raźviazki jašče chutka nia ŭbačym. Jana pryjdzie i budzie zaležyć ad novych dziejnikaŭ, jakija mohuć zaisnavać navat jašče pokul pakažacca ŭ śviet hety artykuł.

* * *

A jakija-ž heta dziejniki? Kali pišam hetyja radki, hazety pišuć, što Italija faktyčna ŭžo rašyła vystupić na vajnu pry boku niemcaŭ. Jana damahajecca Korsyki, Tunisu, pravoŭ da Suezu, Gibraltaru i inš. Sajuźniki hatovy na hutarki i na ŭstupki, ale Mussolini, zdajecca, skarej vajavać choča i zarabić na vajnie, čymsia pierahavory vieści. Z vystupam Italii pałažeńnie sajuźnikaŭ jašče bolš pahoršycca, ale razam i palepšycca. Kažuć, što dałučeńnie da vajny Italii pa staranie niemcaŭ musić vyklikać vystupleńnie Ameryki pa staranie sajuźnikaŭ. A tady ahulnaje na śviecie palityčnaje pałažeńnie zabłutajecca i napružycca jašče bolš i akančalny adkaz na pytańnie: što-ž budzie?—na niejki čas jašče addalicca.

* * *

Kali na śviecie adbyvajecca i dalej pahłyblajecca hetaja kryvavaja bojnia, śviet što raz bolš zvaročvaje ŭvahu na palityku SSSR. Što dumajuć ab vajnie Saviety i jakaja ich adnosna vajny palityka?

* * *

Dahadki našy ab apošnim vyniku vajny hetkija: taja starana, jakaja pieramoža, sama, padyktatarsku, nie biaručy pad uvahu intaresaŭ i pravoŭ roznych narodaŭ i pracujučych klasaŭ, zbudavać i ŭtrymać paradak na śviecie i raŭnavahu, nia zdoleje. Heny paradak i henaja roŭnavaha musić apiorcisia nie na kapitaliźmie i imperyjaliźmie, ale susim na novych pryncypach i mižnarodnaj i socyjalnaj spraviadlivaści.

V. V—č.

Premjer Merkys u Staršyni Mołatava

7 h. m. premjer Litvy A. Merkys u tavarystvie hien. Rekłajtisa i dyr. Mačiulisa prybyŭ u Maskvu, dzie jaho spatkali na stancyi zastupnik staršyni Rady Narodnych Kamisaraŭ Vyšynski, zastupnik kamisara zahraničnych spraŭ Dekanazaŭ i inšyja vysokija savieckija dastojniki.

U hety samy dzień premjera Merkysa pryniaŭ staršynia Rady Narodnych Kamisaraŭ Mołataŭ. U pryniaćci pryjmali ŭdzieł pasoł Litvy ŭ Maskvie dr. Natkevičius i saviecki pasoł u Litvie Pozdniakov.

Kali pišam hetyja radki i vypuskajem numar našaha časapisu, premjer Merkys znachodzicca jašče ŭ Maskvie.

Što pišuć anhlijcy ab palakoch i Vilni

U anhlickim palityčnym časapisie „Contemporary Review", u numary za miesiac červień, źmieščany vielmi cikavy artykuł viedamaha anhlickaha publicysta George'a Glasgow'a ab sučasnych padziejach, u jakim asablivaja ŭvaha źvierniena na palakoŭ i ichnija adnosiny da ličvinoŭ, a tak-ža da nacyjanalnych mienšaściaŭ b. Polskaha haspadarstva—biełarusaŭ i ŭkraincaŭ. Artykuł hety pieradrukavali hazety litoŭskija, polskija, žydoŭskija i my tak-ža pastarajemsia choć koratka paznajomić z im našych čytačoŭ. Voś-ža George Glasgow piša:

—Polšč siarod svaich pryjacielaŭ u Anhlii zasłužyła na bolej čymsia spahad — zasłužyła jana na zdarovuju radu na budučyniu. Palaki dalej mryjać, latuciać, ab vialikich planach na budučyniu, choć sardečnyja pryjacieli palakoŭ jašče 20 hod tamu pieraściarahali ich, što lišnie vialikija hranicy źjaŭlajucca žarołami nia siły, a słabaści.

Ci sučasnyja polskija latucielniki chočuć paŭtaryć toje, što ŭžo, jak akazałasia, było biaspornaj pamyłkaj? — pytaje anhlicki publicyst.

Fakt hodny žalu— adkazvaje jon-ža, — što Vilnia iznoŭ stałasia najvažniejšym dziejnikam polskich ambicyjaŭ, jakija raźvivajucca siarod polskich emihrantaŭ i pravadyroŭ uciekačoŭ. (Treba dadać, što palaki dalej nia chočuć pryznać i biełaruskaści Zachadniaje Biełarusi i niekatoryja navat vilenskija polskija hazety ŭściaž Zach. Biełaruś nazyvajuć „polskie ziemie okupowane przez bolszewików, ci przez Sowiety"— red.) Heta-ž moža stacca asnovaj novaje trahiedyi palakoŭ.—

Na zakančeńnie svajho artykułu anhlicki publicyst zaznačaje, što Polšč zamiest tvareńnia sabie bolšaha kolkaści voraharaŭ, musieła-b vykazać žal za svaje nierazvažnyja pastupki, jakich, nažal, było vielmi mnoha. Kančaje svoj artykuł aŭtor pytańniem—ci sučasnaje niaščaście Polščy nie navučyła jašče jaje abminać viedamaha zakidu Crommwella, roblenaha kališ roznym anhlickim sektam,—što žadajuć jany svabody dla siabie, ale pa atrymańni jaje, nie pryznajuć svabody, volnaści inšym. —

Rp.

Biełarusy!

Apadatkoŭvajciesia na Biełaruski Nacyjanalny Fond!

Дэкада беларускага мастацтва ў Маскве

Ад 5 да 15 чэрвеня сёлета ў Маскве адбываецца дэкада*) беларускага мастацтва. Да ўчасьця ў дэкадзе выехаў з Менску Вялікі дзяржаўны тэатр опэры і балету БССР, розныя беларускія хоры, аркестры, беларускія музыкі, паэты і пісьменьнікі, мастакі, скульптары, маляры і цэлы чарод беларускіх культурнікаў. Агулам выехала каля паўтары тысячы чалавек (у адным толькі тэатральным калектыве 619 асоб) між каторымі і творцы беларускіх опэраў, кампазытары Туранкоў, Багатыроў і Цікоцкі. У праграме дэкады перад усім пастаноўкі беларускіх опэраў: „Кветка шчасьця" — Туранкова, „Міхась Падгорны" — Цікоцкага, „У пушчах Палесься" — Багатырова, беларускага балету „Салавей" Крошнэра, п'есаў „Партызаны" Крапівы і інш., выступленьні розных беларускіх хораў, выстаўка беларускае народнае творчасьці, выстаўка творчасьці беларускіх маляроў, скульптараў, а так-жа выстаўка старадаўніх беларускіх рукапісаў і кніжак.

Выступленьні беларускае опэры, тэатру і балету адбываюцца ў Вялікім дзяржаўным акадэмічным тэатры СССР у Маскве і перадаюцца праз галоўную радыёстанцыю ў Маскве, Менску і цэлы рад іншых савецкіх радыёстанцыяў.

Між іншым, мне ўдалося чуць праз радыё беларускую опэру „Кветка шчасьце" Туранкова. Вось-жа, ня гледзячы на тое, што ў паветры быў неспакой, а ў радыёапараце безперарыўныя, бадай, трэскі — ўражаньне з опэры вельмі добрае. Гэта опэра, гэта твор, якім беларусы могуць гардзіцца і які можна паказаць усяму культурнаму сьвету. Багацьце музыкі, мэлёдыі, багацьце народнае беларускае творчасьці, выкарыстанае ў гэтай опэры, а таксама і добры зьмест робяць нязвычайна мілае ўражаньне. Аб опэры „Кветка шчасьце" можна сказаць,— што гэта ня толькі кветка шчасьця, але і кветка беларускае культуры. Іншыя опэры беларускія, як пішуць савецкія крытыкі, таксама прыгожыя, прыгожы так-жа і беларускі балет „Салавей", аснаваны на беларускіх народных танцах.

На прадстаўленьні беларускае опэры „Кветка шчасьця" былі прысутныя Сталін, Молатаў, Варашылаў, Жданаў, Панамарэнка і цэлы рад іншых выдатных савецкіх павадыроў, палітыкаў, дзеячоў, мастакоў, каторыя ацанілі беларускую опэру вельмі высока.

На выстаўку выяўленчага мастацтва БССР у Маскву, у часе беларускае дэкады, беларуская дзяржаўная бібліятэка з сваіх зборАў выслала 50 вельмі цэнных старадаўніх рукапісаў і друкаваных твораў, якія адносяцца да XVI і XVII стагодзьдзяў. Кнігі друкаваліся ў Магілёве, Віцебску, Горадні, Бабруйску і іншых местах Беларусі. Асаблівую цікавасьць прадстаўляюць рукапісы „Вопросы князя Антиоха і ответы Афанасия"—беларускі палуустав „Служба, житие и чудеса Зусима и Соватія," „Евангелие учительное," „Перло драгоценное" і інш.

Да адкрыцьця дэкады беларускага мастацтва прыгатаваны так-жа цэлы рад беларускіх выдавецтваў, як 6 зборнікаў беларускіх опэраў і балетаў, чатыры брашуры з кароткімі лібрэтта для глядачоў, вялікі зборнік аб беларускім драматычным тэатры, зборнік і каталёг аб беларускім выяўленчым мастацтве, беларускі том гісторыі тэатру СССР, які зданы ў выдавецтва „Искусство", і інш.

Дэкада беларускага мастацтва ў Маскве, гэта свайго роду біланс і перагляд культурнае мастацкае творчасьці беларусаў. Гэты перагляд, як запэўняе беларуская народная артыстка Александроўская, будзе вытрыманы выдатна. У сваіх спэктаклях—казала Александроўская—мы пакажам гераічныя будні беларускага народу, яго барацьбу за свае шчасьце, за свабоду; прадэманструем вялікі роскві́т беларускага мастацтва."

Дэкада беларускага мастацтва ў Маскве ёсьць і будзе вялікім стымулам у далейшай працы беларускіх мастакоў. Беларуская дэкада агулам нязвычайна шырака прапагуе беларускую праблему, бо бел. опэры, бел. выстаўкі, прадстаўленьні аглядаюць і слухаюць праз радыё тысячы, а мо' і мільёны людзей. І ў гэтым вялікая важнасьць дэкады.

Зб.

*) дэкада слова лацінскае і азначае дзесяцідзёнку.

У Віленскую

Беларускую Дзяржаўную Прогімназію ў I, II (роўналеглую) і III кл. ужо можна запісваць кандыдатаў

У I кл. прыймаюцца кандыдаты, скончыўшыя 6 аддзелаў пачаткавай школы, або здаўшыя з курсу пачаткавай школы екзаміны. Кандыдаты павінны прадставіць:

1. школьнае пасьведчаньне,
2. мэтрыку нараджэньня,
3. фотографію(разьмер,як для пашпартаў)

Афіцыяльнае прыймо, уступныя экзаміны і залічэньне ў лік вучняў адбудуцца ад 16 да 22.VI сёлета.

Запісвайцеся загадзя, карыстайце з нагоды!

Кандыдаты слабыя з беларускага языка, з гэтага прадмету мусяць падгатавацца летам.

Беларуская Прогімназія — школа дзяржаўная, дае поўныя правы і ступянёва будзе ператварацца ў поўную гімназію.

Для вучняў здольных, старанных і незаможных робяцца розныя палёгкі матарыяльныя.

Дырэкцыя

Jazep Najdziuk

Biełaruś žyła i budzie žyć

* * *

Najpapularniejšym badaj słovam u sučasnym biełaruskim litaraturnym słoŭniku źjaŭlajecca słova adradžeńnie. Adradžeńnie apiavajuć paety, piśmieńniki, słova adradžeńnie paŭtarajuć u svaich artykułach publicysty i žurnalisty. Słova heta paŭtarajuć biełaruskija dziejačy, biełaruskija sialanie, rabotniki, intelihiencyja, moładź.

Adradzić — heta znača adnavić toje, što było, što žyło pryhoža i z jakichniebudź pryčyn zamierła, zaniapała. Biełarusy, paŭtarajučy heta słova, razam miejuć u im palepšańnie doli biełaruskaha narodu, adradžeńnie svaje Baćkaŭščyny, svajho narodu, svajho kraju, paklikać jaho da žyćcia nanava, da žyćcia jasnaha, śvietłaha, lepšaha, uznavić jaho slavu.

Vorahi našy, bačačy i čujučy heta, usiakimi sposabami starajucca adciahnuć biełarusaŭ ad hetaha pryhožaha namieru, ad pracy ŭ kirunku adradžeńnia. Starajucca žbić nas z našaha pravilnaha biełaruskaha šlachu i ŭciahnuć na svaje ściežki. Čaho ŭžo nam nia pryjšłosia słuchać, jakich bajek nam nie raskazvali, dy nia tolki bajek... Byli i takija, katoryja padchodzili da biełarusaŭ z fałšyvymi navukovymi pryładami i staralisia dakazać, što biełarusaŭ i Biełarusi nia było. Havaryli jany nam: kidajcie vy svaje łatucieńni i chadzicie z nami, bo vy našy braty. Ale adnačasna hetyja „braty" chacieli ŭtapić nas u łyžcy vady dziela taho, kab zaŭładać našym krajem, našymi bahaćciami, kab my byli ichnimi parabkami, a jany ŭładarami i panami.

Praŭda, adnak, nia hinie. I nichto nia moža zapiarečyć taho histaryčnaha, niaźbitaha faktu, što Biełaruś žyła, što žyli biełarusy, jak narod volny, jak haspadarstva samastojnaje, i što słova adradžeńnie ŭ nacyjanalnym i palityčnym sensie ŭ vusnach biełarusa maje vialikaje pryhožaje značeńnie, što havoryć jano jamu ab lepšym bycie, ab lepšaj śviatlejšaj budučyni.

Adradžeńnie—kaža paet M. Mašara—
naša śviata,
Naša radaść — Biełaruś.
Budź-ža, niečyść, ty praklata
Pakachaŭšaja prymus!

Biełaruś u minuŭščynie

Biełaruskaja nacyja, pavodle najnaviejšych navukovych doślēdaŭ, pačała farmavacca ŭ VI stahodździ pašla naradžeńnia Chrysta, kali na sučasnych biełaruskich ziemlach rassialilisia ŭžo plamiony: Kryvičy, Dryhvičy, Radzimičy, Viacičy i Sieviaranie, z jakich paŭstaŭ biełaruski narod. Abšar, na jakim žyli biełarusy, adny abličajuć na 250, a druhija na 450 i bolš tysiač kvadratnych kilometraŭ. Etnohrafičnyja hranicy jaho z zachadu na paŭnočny ŭschod iduć kala haradoŭ Bierašcie, Bielsk, Hrajeva, Druzhieniki, praz Vilenščynu ŭ Dzvinsk, Lucyn za Koršaŭku. Z ŭschodu na poŭdzień biažyć hranica za Smalenskam i za Branskam da haradoŭ Čarnihava i pa Paleśsi za rečkaj Prypiać na paŭdni. Usich biełarusaŭ ciapier naličvajuć adny 12 miljonaŭ, a druhija 14 i navat bolš. Abšaram svaim Biełaruś moža raŭniacca Anhlii, a tak-ža Italii — biez kalonijaŭ. Likam nasielnictva Biełaruś bolšaja za Madziarščynu, Belhiju i šmat-šmat inšych mienšych dziaržaŭ.

Histaryčnaje žyćcio Biełarusi pačałosia z IX stahodździa. Tady było ŭžo viedamaje najsilniejšaje biełaruskaje Połackaje kniastva. Apača-ž Połackaha byli biełaruskija kniastvy: Navahradzkaje, Smalenskaje, Čarnihaŭskaje, Turava-Pinskaje, Horadzienskaje i inšyja mienšyja.

Zakonadaŭčaja ŭłada ŭ kožnym knia

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Memorjał Biełaruskaha Centru Radzie Ministraŭ. 10 h. m. Biełaruski Centr u Vilni vysłaŭ memorjał Radzie Ministraŭ Lit. Respubliki ŭ spravie pałažeńnia biełarusaŭ u Ličvie.

Plan kulturnaje dziejnaści Biełaruskaha Centru ŭ m-cy červieni. 9 h. m. Biel. Centr u Ličvie ładziŭ čarhovy „niadzielnik," u časie jakoha vielmi cikavyja referaty pračytali: dr. J. Malecki: ab suchotach i baraćbie z imi i hram. M. Dziamidaŭ: ab biełaruskim žyćci ŭ Łatvii.

16 h. m. staranniem Biel. Centru ŭ zali Biel. Prohimnazii adbudziecca referat mgr. M. Piaciukieviča na temu: „Narodnaja kultura ŭ paru panščyny" i referat hram. A. Matača ab biełaruskaj i litoŭskaj narodnaj pieśni. Paśla adbuducca vystupleńni vučnioŭskaha choru pad kiraŭnictvam taho-ž hram. A. Matača i deklamacyi tvoraŭ biel. piśmieńnikaŭ.

23 h. m. adbuducca tam-ža referaty: hram. M. Ivaški na temu: „Ci moža zhinuć nacyja" i hram. P. Rodzieviča, ab biełaruskaj narodnaj pieśni. Referat P. Rodzieviča budzie ilustravany niekatorymi pieśniami ŭ vykanańni choru i salistaŭ.

29 h. m. adbudziecca ŭ zali III Dziarž. Himnazii viečar pryśviačany 40-ym uhodkam śmierci etnohrafa Šejna. U prahramie referat magr. M. Piaciukieviča, kancert u vykanańni choru i salistaŭ, a tak-ža deklamacyi tvoraŭ biel. paetaŭ. U časie kancertu buduć vykananyja pieśni skampanavanyja praf. K. Hałkoŭskim da słoŭ-vieršaŭ Fr. Bahuševiča.

Padrobnuju prahramu ŭsich hetych imprezaŭ budziem padavać paśla.

Ekskursija biel. vučniaŭ u Koŭna. Nadoviačy jeździła ŭ Koŭna pad kiraŭnictvam praf. M. Ancukievič ekskursija vučniaŭ Biełaruskaje Prohimnazii ŭ Vilni.

Biełarusy ŭ Łatvii

Vypuskny akt u Ryskaj biełaruskaj škole. U piatnicu 30 traŭnia adbyŭsia vypuskny akt u Ryskaj biełaruskaj 6 ci klasavaj škole na Maskoŭskim farštacie. Školu skončyła ŭ hetym hodzie 10 vučniaŭ. Pieravažnaja bolšaść z ich pojdzie ŭ prafesyjanalnyja škoły, bo siaredniuju adukacyju zdabyć zara dla dziaciej pracoŭnych davoli ciažka: płata za navuku dla mnohich zanadta vysokaja, a zarabotki baćkoŭ, u źviazku z vajnoj, abmiežavanyja.

Vučni małodšych klasaŭ taksama adpuščany ŭžo na letnija kanikuły. Blizu ŭsie vučni, navat z samych małodšych klasaŭ, vyjaždžajuć na leta pracavać na viosku ŭ jakaści pastuchoŭ, kab zarabić sabie na padručniki, vopratku i ŭtrymańnie. Niekatoryja z bolš słabiejšych na zdaroŭje vučniaŭ buduć nakiravany Kasami Chvorych na adpačynak u kalonii.

Ahulny schod Biełaruskaha Tavarystva ŭ Łatvii. U niadzielu 2 h. m. adbyŭsia nadzvyčajny ahulny schod Biełaruskaha Tavarystva ŭ Łatvii. Schod vysłuchaŭ referat hr. Kastancina Jezavitava, pryśviečany adnamu z najbolš vydatnych biełaruskich etnohrafaŭ — Mikałaju Jakaŭleviču Nikifaroŭskamu, 30-ja ŭhodki śmierci jakoha prypali sioleta na 10-ha červienia.

Zatym hr. Ul. Pihuleŭski zrabiŭ dakład ab vynikach pracy śledčaje kamisii, abranaj na paiarednim ahulnym schodzie dla razhladu spraŭ byłoha T-va Biełaruskich Vučycialoŭ i Biełaruskaha Stypendyjalnaha Fondu. Z dakładu vyjavilisia niepravid łovaści ŭ vydatkavańni hrošaŭ byłaha T-va i Stypendyjalnaha Fondu. — Ab ścvierdžańni Kamisii pastanoŭlena paviedamić zainteresavanaha b. staršyniu T-va, žadajučy ad jaho vyjaśnieńnia i pakryćcia strataŭ.

Źjezdy litoŭskaje katalickaje moładzi ŭ Vilni

8 i 9 červienia ŭ Vilni adbyŭsia źjezd litoŭskaje katalickaje moładzi „Pavasaris" i lit. kat. moładzi sarhanizavanaje ŭ Tavarystvie śv. Kazimiera.

Arhanizacyja „Pavasaris" paŭstała ŭ 1912 h. ŭ Vilni. Ciapier maje jana ŭva ŭsiej Litvie kala 1300 hurtkoŭ, da jakich naležyć bolš 74,000 siabroŭ.

Tavarystva śv. Kazimiera isnuje ad 1926 h. Za časoŭ polskaje ŭłady ŭ Vilenščynie jana raźvivała šyrokuju dziejnaść i mieła 447 addziełaŭ, u jakich zhrupavana było kala 20,000 siabroŭ.

Kamunikat

Biełaruskaj Hrupy P.S.P. Litoŭskaha Čyrvonaha Kryža

I.

Usie siabry Biel. Hrupy L. Č. K., jakija z pryčyny chvaroby, kalectva, abo fizyčnych niedachopaŭ uvažajuć siabie za niazdolnych da zarabotnaj pracy, pavinny źjavicca ŭ Kiraŭnictva Hrupy na Zavalnaj 1 pm. 2 nie paźniej jak da 14 červienia h. m.

Vajennyja invalidy i emeryty hetaj jaŭcy nie padlehajuć.

II.

Zakvalifikavanym da pomačy i jašče nie karystaŭšym z jaje, prapanujecca źjavicca i atrymać kartki na abied.

Kiraŭnictva Biełaruskaj hrupy Lit. Čyrvonaha Kryža.

Vilnia, 10.V.1940 h.

Viestki z relihijnaha žyćcia ŭ Zachadniaj Ukrainie

Usie badaj hreka-katalickija śviatyni ŭ Lvovie prad zaniaćciem Zach. Ukrainy Savietami astalisia uparadku. Mocna-ž uškodžany carkva i klaštar viedamych Ajcoŭ Bazyljanaŭ u Žoŭkvi. Mitrapalitu Šeptyckamu prapanavali vyjechać z Lvova ŭ Niamieččynu, adnak jon na heta nie zhadziŭsia, zhary zhadžajučysia na ŭsio, što-b mahło jaho spatkać. Pry im jošć ciapier biskupy Čarnecki i Ślipyj. Dasiulešni pamocnik mitrapalita biskup Bučka prad vajnoj vyjechaŭ na vizytacyju hreka-katalickich cerkvaŭ u Ameryku i tam ciapier prabyvaje. Biskup Chomyšyn znachodzicca ŭ Stanisłavavie, a biskup Kocyłoŭskyj u Piaremyšli, dzie dalej vychodzić pad redakcyjaj a Marysiaka viedamy ŭkrainski relihijny časapis „Misijonar". Ajcy Bazyljany, paśla uškodžańnia klaštaru i carkvy ŭ Žoŭkvi, z častkaj źništožanych svaich varštataŭ pieraniaślisia ŭ Krystynopal. Častka ichnich varštataŭ vyvieziena ŭ Rasieju. Niekatoryja ajcy Bazyljanie trapili ŭ kancentracyjnyja łahiery ŭ Niamieččynie.

Viedamy ŭkrainski publicyst i relihijny dziejač, pryjaciel biełarusaŭ, redaktar „Novaj Zori" dr. J. Nazaruk vyjechaŭ z Lvova ŭ Varšavu, skul paśla piaci miesiacaŭ pierajechaŭ u Krakaŭ, dzie niadaŭna pamior z pryčyny chvaroby serca. Viedamy a. dr. J. Kładočnyj prabyvaje ŭ Varšavie, a. S. Rešetyłło ŭ Kromerižu na Moravach pracuje tam u seminaryi; a. Ževuski znachodzicca na kuracyi ŭ Kulparkovie kala Lvova.

---

stvie naležała da vieča, ci inakš kažučy— da narodnaha schodu. Vieča źbirałasia ŭ najhałaŭniejšym horadzie kniastva, zaprašała kniazia, dahavarvałasia z im, vydavała pastanovy, zahady, vybirała ŭradnikaŭ i naadvarot — adbirała, kali była patreba, uładu ad kniazioŭ i ŭradaŭcaŭ, abviaščała vajnu susiedziam, abo miryłasia z imi i h. d. Vieča musiŭ słuchać kožny žychar kniastva. Kniazi, pieravažna miascovyja ludzi, z rodanačalnikaŭ, mieli tolki vykanaŭčuju ŭładu, badaj jak najomniki. Najmahutniejšaje ž vieča było ŭ Połacku i jano isnavała až da 1498 h., h. zn. da taho času, pakul horad nie atrymaŭ Magdeburskaha prava.

Pieršym kniaziem u Połacku, ab katorym jošć viestki ŭ historyi, u letapisach, byŭ Rohvaład. Kniažyŭ jon u kanцy X stahodždzia ŭ Połacku. Ułada jaho pašyrałasia i na Turaŭščynu. Dalej, majem viestki ab kniažnie Rahniedzie, kniaziu Iziasłavie, Usiasłavie Połackim i inšych. Usiasłaŭ byŭ praŭnukom Rohvałada. Jon najbolš usłaviŭsia ŭ historyi Połaččyny (žyŭ ad 1044 da 1101 h.). Jaho nazyvali čaradziejem z pryčyny jahonaha vialikaha palityčnaha i vajackaha sprytu. Jon upisany ŭ słaŭnym pamiatniku litaraturnym „Слова аб палку Ігоравым". Pa śmierci Usiasłava Połaččyna pačała zaniepadać, asabliva z pryčyny napadaŭ na jaje kijeŭskich kniazioŭ. Paśla adnak pałačanam udałosia abaranicca ad kijeŭlan i jany iznoŭ zaprasili na kniazioŭ Rohvaładavych unukaŭ: Vasilka Rohvaładaviča i Usiasłava Vasilkaviča (1132—1180).

Usiasłaŭ Vasilkavič byŭ duža dobrym haspadarom i pa jahonaj śmierci ŭ Połaččynie praz 10 hod była svajho rodu respublika, na čale jakoj stajała rada z 30 asob.

U 987—88 hadoch, za časoŭ Rahniedy, u Biełaruś pryjšło ŭžo chryścijanstva ŭ uschodnim abradzie, a z chryścijanstvam pryjšło i piśmienstva, knihi.

U XII stahodździ biełarusy ŭžo mieli svaich vialikich kulturnikaŭ, z katorych, asabliva ŭsłavilisia: Kliment Smalacič, čałaviek, jak na toj čas, vysaka-vučony — mieŭ jon u siabie knihi Śviatoha Pisańnia, a taksama hreckija śvieckija knihi. Sam jon tak-ža pisaŭ knihi, listy, rabiŭ pierakłady, ale z jaho tvorstva zachavaŭsia tolki adzin list. — Druhim słaŭnym kulturnikam z XII stahodździa byŭ Kiryła Turaŭski — vialiki pramoŭca i znatok tahočasnaje zachodniaje litaratury. Pryhoža ŭpisałasia ŭ historyju Biełarusi z XII stahodździa i Połackaja kniažna Pradsłava-Eŭfrasińnia — unučka Usiasłava Čaradzieja. Jana asabliva pryčyniłasia da pašyreńnia knižak. Eŭfrasińnia sama vielmi lubiła čytać knihi i z vialikim staranniem pierapisvała ich. Pryniaŭšy manašaski stan, jana zasnoŭvała manastyry i źbirała pierapiščykaŭ i pierapiščyc. Jaje manastyr u Połacku staŭsia centram, z jakoha knihi raschodzilisia ŭva ŭsie baki. Pryjšła na śviet kniahinia Eŭfrasińnia, ci jak jaje zvali Pradsłava i Pruzyna ŭ 1102 h. Pad staraść pajechała jana ŭ Jeruzalim, dzie pamiorła ŭ 1173 h. Cieła jaje było pieravieziena ŭ Kijeŭ, a paśla ŭ 1910 h. u rodny Połacak. Kniahiniu Połackuju Eŭfrasińniu, za vialikija jejnyja zasłuhi ŭ pracy relihijnaj i kulturnaj, Carkva zaličyła ŭ lik śviatych. Da pašyreńnia aśviety i piśmiennaści mnoha pryčyniŭsia vialiki knižnik Aŭram, jaki žyŭ taksama ŭ 12 st., u Smalensku, adčyniaŭ škoły, vučyŭ čytać śviatyja knihi i razumieć ich, a tak-ža Daniła Pałomnik — ihumien z Čarnihava. Jon padarožničaŭ u 1115 h. u Jeruzalim i paśla apisaŭ hetu padarož. Aprača taho pisaŭ jon lehendy i roznyja relihijnyja tvory.

Treba viedać taksama, što ŭ XII stahodździ biełarusy mieli svaich biskupaŭ uschodniaha abradu, jakija byli ŭ jednaści z Rymskaj Apostalskaj Stalicaj, až da raździełu ŭ Kaściele na Pravasłaŭje i Katalictva, kali biełaruskaja carkva pajšła razam z Kastantynopalem.

Što čuvać na frontach i ŭ palitycy

Niamieckaja ataka ŭ kirunku Paryža na linii Abbeville—Montmedy, daŭžynioju kala 200 klm., pavodle niamieckich paviedamleńniaŭ planova pasoŭvajecca napierad, łomiačy abaronnuju liniju hien. Weygand'a. U atacy hetaj biare ŭdzieł kala 4000 tankaŭ i kala paŭmiljona žaŭnieraŭ, a tak-ža vialikaja kolkaść samalotaŭ. Dziela taho, što francuzy vielmi zajadła baroniacca, adbyvajucca vielmi zaŭziatyja bai, jak na ziamli, tak i ŭ pavietry, jakich jašče śviet nia bačyŭ.

Francuzy śćviardžajuć, što jany ŭ niekatorych miascoch adstupili z uzhladaŭ stratehičnych, ale adnačasna, kažuć, što ichniaja abaronnaja linija nie prarvanaja. Ciahłaha-ž frontu faktyčna niama, bo jany vajujuć pavodle novaje taktyki, arhanizujučy tolki punkty apory. Henyja punkty apory, byccam, specyjalna prapuskajuć na svaje tyły niamieckija tanki, a nie dajuć mahčymaści za imi iści niamieckaj piachocie. Kali niamieckija tanki adjeduć dalej za pieršyja punkty apory, tam ich spatykajuć z usich bakoŭ roznyja pieraškody i źnistažeńnie. Takim sposabam francuzam, byccam, udałosia ŭ praciahu 4 dzion źnistožyć kala 1000 niamieckich tankaŭ. 8 h. m. eskadra francuskich samalotaŭ skinuła bomby na niekatoryja fabryki na pradmieściach Berlina i pašla ščaśliva celaja viarnułasia ŭ Francyju. — Jość heta, biazumoŭna, adkaz na bambardavańnie niemcami Paryža.—9 h. m. hien. Weygand vydaŭ zahad, u jakim dziakuje žaŭnieram za dobruju baraćbu i zaklikaje da dalejšaje stojkaści,bo, kaža, nadchodziać rašajučyja dni. Pałažeńnie francuzaŭ, vidać, nia dobraje, bo, jak pišuć italjancy, francuzy prosiać Anhliju pryśpiašyć vysyłku im pomačy. Prytym pajavilisia viestki, što francuski ŭrad dumaje ŭžo vyjaždžać z Paryža. Pajavilisia tak-ža viestki, što anhlicki karol i ŭrad dumajuć tak-ža vyjechać nia tolki z Londanu, ale navat i z Anhlii ŭ Kanadu, bo spadziajucca, što kali niemcy pieramohuć francuzaŭ, zaraz-ža ŭsimi sposabami zaatakujuć Anhliju. Ciapier-ža niemcy tolki čas-ad-času bambardujuć anhlickija miesty, tak jak anhlijcy bambardujuć miesty niamieckija.

Ab ciažkim pałažeńni ŭ Francyi śviedčyć tak-ža i toje, što ŭ uradzie adbylisia iznoŭ źmieny. B. premjer Daladier zusim z uradu vystupiŭ. Jahonaje-ž miesca jak ministra zahraničnych spraŭ zaniaŭ sam ciapierašni premjer Reynaud. U inšych ministerstvach taksama adbylisia roznyja źmieny. Pašla hetaje źmieny na pomač sabie paklikaŭ urad viedamaha francuskaha palityka Lavala, katoraha ŭvažajuć pryjacielem Italii i katory asabista znajomy z Mussolinim, a taksama z savieckimi pality kami. Voš-ža Laval, byccam, maje jechać u Rym i Maskvu, kab tam znajšci padtrymańnie Francyi. Źmienu ŭ francuskim uradzie italjancy pryniali prychilna i apošnimi dniami krychu mienš vystupajuć suproć Francyi, choć dalej viaduć vajennyja pryhataŭleńni i vysoŭvajuć Francyi terytorjalnyja damahańni.

Nastroi ŭ Złučanych št. Pnč. Ameryki što raz bolš — prychilnyja Anhlii i Francyi, adnak amerykancy pamahajuć im tolki tym, što pradajuć svajo aružža, i to pieravažna staroje.

U Hišpanii što raz čaściej damahajucca ad Anhlii Gibrałtaru.

U Narvehii sajuźnickija ataki suproć niemcaŭ uzmacniajucca.

Tureččyna starajecca być neŭtralnaj i ŭmiašajecca ŭ vajnu byccam tolki tady, kali chto-niebudź biesprasrednia jaje začepić.

Niamiecka-švajcarskija kanflikty pavialičajucca. Voś iznoŭ 8 h. m. u niekalki miascoch niamieckija samaloty pieralatali praz švajcarskuju terytoryju. U adnym miescy švajcarcy prymusili niamiecki samalot zatrymacca, a ŭ druhim dajšło da baraćby miž švajcarskimi i niamieckimi samalotami, u vyniku jakoj zhinuli dva niamieckija samaloty i dva švajcarskija. Hałoŭny kamandzier švajcarskaj armii hien. Guisan vydaŭ zahad, u jakim zaklikaje nasielnictva i armiju nie paddavacca panicy, što hinuć małyja haspadarstvy, a mocna trymacca i baranić svaju dziaržavu. Narod naš — kazaŭ jon — uzbrojeny i maje naturalnyja hornyja krepaści ŭ jakich nichto nas nie pieramoža i niama tut dla nikoha pierachodu.

Rep.

Dr. med. B. TOŁČYNSKI
b. Asystent Kliniki U.S.B.
Chvaroby vušej, nasa i horła.
Zavalnaja 10, tel. 16-38.
Pryjmaje: 8—10 i 16—19 hadz.

VOKAM PA ŚVIECIE

Ab novym padziele Polščy chodziać čutki siarod polskaje intelihiencyi, choć ich zapiarečyŭ „Goniec Krakowski". Novy padzieł byccam maje adbycca miž SSSR i Niamieččynaj u hetki sposab, što Krakaŭ budzie akančalna dałučany da Niamieččyny a adtul bliska na ŭschod budzie pačynacca terytoryja SSSR

Papież Pius XII napisaŭ Mussoliniamu piśmo, u jakim jašče raz prosić jaho ŭstrymacca ad vajny.

Spakojnaje miesca dla Papieža Piusa XII abiacaŭ byccam zabiaśpiečyć prezydent Roosevelt u Zł. Štatach Pnč. Ameryki, kali-b Italija apynułasia ŭ vajennaj bury i kali-b Papież znajšoŭsia ŭ niebiaśpiecy.

70 pracentaŭ suśvietnaha zapasu zołata znachodzicca ŭ Złučanych Štatach Pnč. Ameryki. Pryčynilasia da hetaha vajna, haloŭnym čynam vajna ŭ Eŭropie, z jakoje ŭvieś badaj kapitał uciakaje ŭ Ameryku.

5 miljonaŭ uciekinieraŭ, pavodle francuskich viestak, znachodzicca ciapier u Francyi z roznych krajoŭ. Najbolš pamahaje im Ameryka, skul prysłana ŭžo ŭ Francyi 67,5 miljonaŭ francuskich frankaŭ. Uciekinieram hetym starajecca tak-ža pamahać švajcaryja.

Karol Narvehii, pavodle viestak z Anhlii, zdarovy i znachodzicca dalej u Narvehii.

Prezydent Francyi i karol Anhlii chutka byccam majuć spatkacca ŭ Londanie, dzie supolna z adpaviednymi ministrami i hałoŭnymi kamandzierami sajuźnickich armijaŭ buduć abhavorany vielmi važnyja spravy.

1000 samalotaŭ štodzień buduć mahčy rabić samachodnyja fabryki Forda, hetak ćvierdzić sam Ford. Hetym vielmi zacikavilisia anhlijcy, bo Ford chutka moh-by vypieradzić ŭ pradukcyi samalotaŭ Niamieččynu, jakaja robić 1000 samalotaŭ kožny miesiac. Dziela taho adnak, kab rabić 1000 samalotaŭ u dzień, Ford patrabuje 6 miesiacaŭ času, dziela rearhanizacyi svaich fabrykaŭ.

Litoŭska-savieckaja nieparazumleńnie, pavodle hazetnych viestak, niamieckija palityki ŭvažajuć užo źlikvidavanym. Šyrokaje vyjaśnieńnie ŭ spravie nieparazumleńnia zrabiŭ u Maskvie litoŭski pasoł Dr. Natkevičius Vyjaśnieńnie heta pryniata. Niemieckija palityki ŭvažajuć, što adnosiny miž SSSR i prybałtyckimi dziaržavami buduć dalej dobryja, ab čym śviedčać sardečnyja pryniaćci dyplamataŭ z prybałtyckich dziaržaŭ u Maskvie. — Pašla savieckaje zajavy ab zatrymlivańniach savieckich žaŭnieraŭ, urad u Lićvie vydaŭ cely čarod zahadaŭ, kab adbyvałasia bolšaja kantrol padazronych asobaŭ u tych rajonach, dzie stajać savieckija addziely.

Źmiena nazovaŭ vulicaŭ u Varšavie. Apošnim časam cely čarod vulicaŭ Varšavy atrymali novyja niamieckija nazovy.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

5 miljonaŭ litaŭ pazyki starajecca atrymać mahistrat m. Vilni na ŭparadkavańnie miestavaje haspadarki.

Burmistr m. Vilni K. Stašys adviedaŭ Miestavyja Halli, dzie ahladaŭ pravodžany tam remont, a tak-ža Miestavy žydoŭski špital, dzie znajomiŭsia z jahonaj dziejnaściu.

Pieršaje pasiedžańnie Miestavaje Rady Vilni vyznačana na 10 h. m. na hadzinu 19-tuju. Jak viedama, Rada składajecca z 12 radnych — pradstaŭnikaŭ usich nacyjanalnaściaŭ m. Vilni. Ciapier chodziać čutki, što zhodna z novym zakonam ab samaŭradach, jaki chutka pajavicca, Miestavaja Rada Vilni budzie składacca z 36 radnych, h. zn. što jašče budzie naznačana 24 radnych, bo vybary nie pradbačacca.

Kuplać zahadzia vuhal — zaklikaje Ministerstva Skarbu ŭsie instytucyi, pradpryjemstvy i ŭłaśnikaŭ damoŭ, kab pašla zimoj nie spatkacca z kryzysam apału.

Prychodaŭ usie samaŭrady Litvy ŭ 1939 hodzie mieli 63,880,00 litaŭ, a raschodaŭ 61,382,000 lit.

20,000 litaŭ praznačyła Ziemlarobskaja Pałata na dapamohi viaskovym ramieśnikam.

1700 litaŭ Pałata Pracy praznačyła na pavialičeńnie 20 vandroŭnych rabotnickich biblijatekaŭ.

Šklanaja Kalvaryjskaja Huta šapiry hetymi dniami **pačała** iznoŭ **pracavać.** Była jana niadziejnaj ad pačatku polska-niamieckaj vajny. Ciapier u hucie pracuje 105 asob, na 3 źmieny.

Kurlandzkaja Alejarnia pierarvała svaju pracu dziela taho, što maje nadpradukcyju aleju i nia maje miesca pierachoŭvać zapasy jaho. U Kurlandzkaj Alejarni pracavała 100 asob, atrymajuć jany na 3 miesiacy specyjalnuju dapamohu i pašla buduć iznoŭ pryniaty da pracy.

10 punktaŭ vydačy pašpartaŭ iznoŭ budzie pracavać u Vilni ad 10 h. m. Asoby, katoryja chočuć atrymać pašpart litoŭskaha hramadzianina, ad 10 h. m. pavinny zvaračvacca nastupnym paradkam: I-ha kamisarjatu žychary da biura na vul. Subač № 3, II — Partovaja vul. 3, III — V. Pahulanka 24, IV — Vialikaja vul. 68, V — Universyteckaja 6—8, VI — Antakolskaja 28, VII — Novaśvieckaja 9, VIII — Navahradzkaja 30, IX—Maniuški 19, X — Kalvaryjskaja 73.

Myła ŭsie 15 fabrykaŭ myła ŭ Lićvie ŭ minułym hodzie vypradukavali na 4,229,000 litaŭ U 1938 h. u Lićvie było 10 fabrykaŭ myła, jakija vypradukavali ŭsiaho myła tolki na 90,000 lt.

Źmieny ŭ polskich redakcyjach. Viedamy polski publicyst J. Mackievič, jaki niadaŭna pierastaŭ być supracoŭnikam „Gazety Codziennej", nadoviačy pierastaŭ tak-ža być i suvydaŭcom jaje. Dalej vydaŭcom „Gazety Codziennej" budzie tolki advakat V. Šyškoŭski. Z hazety „Nowe Słowo" vystupiŭ dasiulešni jaje redaktar K. Umbražunas. Jaho miesca zaniaŭ red. V. Sakas-Sakavičius. Pierastali być supracoŭnikami „Gazety Codziennej" L. Bortkievič, K. Luboński, Ul. Lepkoŭski, K. Šychoŭski i B. Toporska.

Usiačyna

Novy vynachod na lačeńnie ranaŭ. U Niamieččynie pačali ŭžyvać rany „lekarskimi pramieńniami", jakija byccam vielmi dobra lečać pabityja čašci ciela, a tak-ža roznyja skurnyja chvaroby. Novavydumany aparat vytvaraje ultra-fialetavyja pramieńni i adnačasna hazy z vodnaje pary i ozonu.

Kapiec J. Piłsudzkaha zahrožany. Kapiec-hara, zrobleny kala Krakava ŭ česć J. Piłsudzkaha, znachodzicca ciapier u takim stanie, što hrazić jamu razvał.

LIETŪKIS — Addzieł u Vilni
Užo ad 31 ha maja sioleta adčynieny addzieł
instalacyjnych mataryjałaŭ da vadapravodaŭ, kanalizacyi i centralnaha ahravańnia.
Zvaročvacca: vul. Mindaŭha 27, telef. 2924.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMOVIČIUS Telefon u drukarni i redakcyju 28-32. Fr. Skarynos vardo Gud. Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1

VILNIUS